

Παναγιώτης Λαδακάκος

Πρόεδρος Δ.Σ. Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Αιολικής Ενέργειας

«Η αιολική ενέργεια είναι γεωπολιτικό εργαλείο για την Ελλάδα»

Σε μια εφ' όλης της ύλης συνέντευξη, ο πρόεδρος Δ.Σ. της ΕΛΕΤΑΕΝ μιλά με ευθύτητα και ειλικρίνεια για τα βήματα που έχουν γίνει, για τις καθυστερήσεις που πρέπει να ξεπεραστούν και για το τι χρειάζεται προκειμένου η Ελλάδα να μην μείνει πίσω στη μεγάλη μετάβαση προς ένα βιώσιμο και πράσινο ενεργειακό μέλλον.

Στο πλαίσιο της διαρκώς εξελισσόμενης ενεργειακής μετάβασης, η ΕΛΕΤΑΕΝ (Ελληνική Επιστημονική Ένωση Αιολικής Ενέργειας) διαδραματίζει έναν κομβικό ρόλο, τόσο σε επίπεδο επιστημονικής τεκμηρίωσης όσο και στρατηγικής παρέμβασης στη δημόσια συζήτηση. Ο πρόεδρος της, Παναγιώτης Λαδακάκος, με βαθιά γνώση του κλάδου και σαφή αντίληψη των προκλήσεων της εποχής, αναλύει στο «ΕΝΕΡΓΕΙΑ & οικονομία» τη σημασία ενός ισορροπημένου ενεργειακού μείγματος, τον ρόλο της αιολικής ενέργειας για την ενίσχυση της ενεργειακής ανεξαρτησίας της χώρας, καθώς και τις τεχνικές, κοινωνικές και επενδυτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κλάδος.

– Με δεδομένες τις θέσεις της ΕΛΕΤΑΕΝ υπέρ ενός πιο ισορροπημένου ενεργειακού μείγματος από αιολικά, φωτοβολταϊκά και υδροηλεκτρικά, ποια σύνθεση θεωρεί η Ένωση ως βέλτιστη για την ενεργειακή μετάβαση της χώρας και βάσει ποιων κριτηρίων;

Η ΕΛΕΤΑΕΝ υποστηρίζει ένα ισορροπημένο ενεργειακό μείγμα ΑΠΕ, στο οποίο η αιολική ενέργεια θα συνεχίσει να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο, σε συνδυασμό με τα φωτοβολταϊκά, τα υδροηλεκτρικά, αλλά και τις άλλες ανανεώσιμες πηγές. Εάν επικεντρωθούμε στα αιολικά και τα φωτοβολταϊκά, τις κυρίαρχες τεχνολογίες που οδηγούν την ενεργειακή μετάβαση, μελέτες που έχουμε κάνει σε συνεργασία με το ΕΜΠ δείχνουν ότι το βέλτιστο μείγμα –με κριτήρια τόσο τεχνικά όσο και οικονομικά– επιτυγχάνεται με 60% αιολικά και 40% φωτοβολταϊκά. Δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια απομακρυνόμαστε όλο και πιο πολύ από αυτόν τον στόχο, λόγω της υπερβολικά γρήγορης ανάπτυξης της ηλιακής ενέργειας. Θέλει, όμως, πολύ προσοχή και γρήγορες αποφάσεις από την Πολιτεία, γιατί κινδυνεύουμε να βρεθούμε ενώπιον τετελεσμένων και μη αναστρέψιμων καταστάσεων.

– Πώς αξιολογείτε τον νέο Εθνικό Σχεδιασμό για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), που παρουσιάστηκε τον Οκτώβριο του 2024, ως προς τις προβλέψεις του για την αιολική ενέργεια; Ανταποκρίνεται, κατά άποψή σας, στις ανάγκες και δυνατότητες της χώρας;

Ο νέος ΕΣΕΚ κινείται σε σωστή κατεύθυνση ως προς τις γενικές του αρχές, ωστόσο, υπολείπεται φιλοδοξίας για την αιολική ενέργεια. Οι στόχοι για εγκατεστημένη ισχύ αιολικών έως το 2030 είναι κάτω των πραγματικών δυνατοτήτων της χώρας και των επενδυτικών ικανοτήτων του κλάδου. Χρειάζεται σαφής

ενίσχυση της αιολικής ενέργειας, ώστε η Ελλάδα να ευθυγραμμιστεί με τους στόχους της Ε.Ε. για τις επόμενες δεκαετίες και να αξιοποιήσει την υπεροχή που έχει στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, όσον αφορά το αιολικό δυναμικό της.

– Πώς αντιμετωπίζει ο κλάδος τα ζητήματα του εφοδιασμού και της εξάρτησης από πρώτες ύλες και εξοπλισμό υπό το φως γεωπολιτικών κρίσεων και εμπορικών περιορισμών, όπως η αυξημένη εξάρτηση από την Κίνα ή από άλλα τρίτα κράτη; Οι σύγχρονες γεωπολιτικές κρίσεις και ο εν εξελίξει εμπορικός «πόλεμος» σχετικά με την επιβολή δασμών δημιουργούν μια θολή εικόνα, αυξάνουν τις αβεβαιότητες και τα ρίσκα της ενεργειακής βιομηχανίας. Ο κλάδος μας, όντας μαθημένος από τις κρίσεις, αντιμετωπίζει με ρεαλισμό τις παγκόσμιες πιέσεις στις εφοδιαστικές αλυσίδες και αναζητά εναλλακτικές λύσεις σε εξοπλισμό και πρώτες ύλες. Γενικότε-

ρα, πρέπει να αποφεύγεται η υψηλή εξάρτηση από οποιονδήποτε προμηθευτή, ειδικότερα εάν αυτός βρίσκεται εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χρειαζόμαστε στρατηγικές πολιτικές αυτονομίας, χωρίς όμως να υπονομεύεται η βιωσιμότητα των έργων. Η ισορροπία αυτή δεν είναι πάντα εύκολο να επιτευχθεί σε βραχυχρόνιο ορίζοντα, γι' αυτό τέτοιες πολιτικές πρέπει έγκαιρα να χαραχθούν και να τις υπηρετήσει η Ε.Ε. με δίκαιο τρόπο και στοχοπροσήλωση.

– Κατά καιρούς εκφράζονται έντονες αντιδράσεις για την εγκατάσταση αιολικών σταθμών, με την κριτική να εστιάζει στην περιβαλλοντική επιβάρυνση και την αλλοίωση του φυσικού τοπίου. Ποια είναι η θέση της ΕΛΕΤΑΕΝ απέναντι σε τέτοιους ισχυρισμούς; Μπορεί να διασφαλιστεί μια ισορροπία μεταξύ προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης των ΑΠΕ; Η ΕΛΕΤΑΕΝ πιστεύει ακράδαντα ότι η προστασία

του περιβάλλοντος και η ανάπτυξη των ΑΠΕ δεν είναι αντίπαλες έννοιες, ακριβώς το αντίθετο! Η αιολική ενέργεια έχει σαφές περιβαλλοντικό αποτύπωμα: μηδενικούς ρύπους, περιορισμένες επεμβάσεις και –το πιο σημαντικό– πλήρη αναστρεψιμότητα αυτών, στην πλειονότητα των έργων. Τα έργα σχεδιάζονται και υλοποιούνται με αυστηρούς περιβαλλοντικούς όρους. Σχεδόν κάθε αιολικό πάρκο που έχει υλοποιηθεί στη χώρα μας έχει αντιμετωπίσει την «κρίσάρα» του Συμβουλίου της Επικρατείας, όπου κάποιοι πολίτες είχαν προσφύγει. Άρα, καμία σοβαρή εταιρεία δεν ρισκάρει εδώ και πολλά χρόνια να κάνει μια επένδυση εντάσεως κεφαλαίου χωρίς τις σωστές μελέτες και την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων. Οι αντιδράσεις που βιώνουμε συχνά βασίζονται σε άγνοια, γενικεύσεις ή πολλές φορές σε συνειδητή παραπληροφόρηση. Συμφωνούμε βέβαια ότι και ο κλάδος μας πρέπει να συνεισφέρει στη μείωση όλων αυτών των αντιδράσεων με προσεκτική επιλογή θέσεων, εξονυχιστική τεκμηρίωση του σχεδιασμού κάθε έργου και ανοιχτό διάλογο με τις τοπικές κοινωνίες.

– Υπάρχουν σχέδια ή πρωτοβουλίες της ΕΛΕΤΑΕΝ για την ενίσχυση της κοινωνικής αποδοχής των αιολικών έργων; Ποιος είναι ο ρόλος των ανταποδοτικών ωφελημάτων και της συμμετοχής των τοπικών φορέων στον σχεδιασμό και την υλοποίησή τους;

Η ΕΛΕΤΑΕΝ αναλαμβάνει σειρά δράσεων για την ενίσχυση της κοινωνικής αποδοχής, με ενημερωτικές εκστρατείες, δημόσιες παρεμβάσεις και διάλογο με εμπλεκόμενους φορείς. Ενδεικτικά αναφέρω την ενημερωτική πρωτοβουλία «Ask for wind» (www.ask4wind.gr), όπου σε μια καλαίσθητη έκδοση αναλύονται 22 αλήθειες σε σχέση με τους μύθους που διαδίδονται για την αιολική ενέργεια με λόγο επιστημονικό μεν, αλλά όσο πιο κατανοητό γίνεται για τον απλό αναγνώστη, μαζί με τη βιβλιογραφία και τις πηγές. Τα ανταποδοτικά οφέλη που κατευθύνονται στις τοπικές κοινωνίες είναι ιδιαίτερα σημαντικά, τόσο όσον αφορά τα «θεσμοθετημένα και υποχρεωτικά» από τη νομοθεσία (βλ. 3% του τζίρου ενός αιολικού πάρκου, που πάει στον τοπικό δήμο και στη μείωση του λογαριασμού ρεύματος των οικιακών καταναλωτών στους οικισμούς πέριξ αυτού), αλλά και τα διάφορα πρόσθετα έργα και δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, που με δικές τους πρωτοβουλίες κάνουν οι εταιρείες, σε συνεννόηση με τοπικούς φορείς που έχουν διάθεση συνεργασίας και όραμα για τον τόπο τους.

– Ποια είναι η πρόοδος των υπεράκτιων αιολικών πάρκων στην Ελλάδα; Ποιες είναι οι βασικές τεχνικές, ρυθμιστικές ή επενδυτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κλάδος; Έχουν ενταχθεί τα υπεράκτια έργα στον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας;

Η πρόοδος στα υπεράκτια αιολικά ήταν αρκετά σημαντική τα προηγούμενα χρόνια. Αναφέρομαι στην ψήφιση του νόμου 4964/2022, που για πρώτη φορά προέβλεπε ένα σαφές πλαίσιο για την ανάπτυξη της υπεράκτιας αιολικής ενέργειας στη χώρα μας, τον μετασχηματισμό της ΕΔΕΥΕΠ σε εθνικό φορέα ανάπτυξης ΥΑΠ και την εκπόνηση του πρώτου Εθνικού Σχεδίου ΥΑΠ, βήματα τα οποία καλλιέργησαν μεγάλες προσδοκίες ότι η χώρα μας σύντομα θα συγκαταλέγεται σε αυτές που έχουν υλοποιήσει με επιτυχία αντίστοιχα έργα.

Παρόλα αυτά το τελευταίο διάστημα δίνεται η αίσθηση ότι η κατάσταση δεν προχωράει με τους ρυθμούς που αναμέναμε και αυτό θα πρέπει άμεσα να

θεραπευτεί, δεδομένου ότι υφίσταται πλήθος παρασκευαστικών ενεργειών –τεχνικών, θεσμικών και ρυθμιστικών– που πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί πριν ξεκινήσει η υλοποίηση των πρώτων έργων. Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός που αναφέρετε είναι μία από αυτές τις προπαρασκευαστικές ενέργειες που εκκρεμούν. Σε αυτό το θέμα, σχετικά πρόσφατα η ελληνική κυβέρνηση έκανε κάποιες δράσεις προόδου, οι οποίες όμως θα πρέπει να ολοκληρωθούν και να θεσμοθετηθούν με τις προβλεπόμενες διαδικασίες.

– Μπορεί η αιολική ενέργεια να διαδραματίσει γεωπολιτικό ρόλο υπέρ της Ελλάδας, ενισχύοντας την ενεργειακή της ανεξαρτησία; Ποιοι μηχανισμοί ή στρατηγικές μπορούν να υποστηρίξουν αυτή την προοπτική;

Η αιολική ενέργεια μπορεί να λειτουργήσει ως γεωπολιτικό «εργαλείο» για την Ελλάδα. Πρώτα από όλα, ενισχύει την ενεργειακή ανεξαρτησία μας από εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα. Επιπλέον, η πλήρης αξιοποίηση του αιολικού δυναμικού, η ηλεκτρική διασύνδεση με γειτονικές χώρες και η εξαγωγή πράσινης ενέργειας μπορούν να μετατρέψουν τη χώρα σε ενεργειακό κόμβο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης με έμφαση στις εξαγωγές πράσινης ενέργειας. Απαιτείται όμως συντονισμένη στρατηγική, επενδύσεις σε δίκτυα και σωστή λειτουργία των αγορών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ας μην ξεχνάμε ότι το αφήγημα της χώρας «εξαγωγές πράσινης ενέργειας» στα κέντρα κατανάλωσης της Ευρώπης, το οποίο ενισχύει γεωπολιτικά τη χώρα μας, το έχουν υιοθετήσει και άλλες ευρωπαϊκές (και όχι μόνο) χώρες και ο ανταγωνισμός θα είναι μεγάλος.

– Στη δημόσια σφαίρα υπάρχει η αντίληψη ότι η διείσδυση των ΑΠΕ, και ιδιαίτερα των αιολικών, συνδέεται με αυξημένο κόστος ηλεκτρικής ενέργειας για νοικοκυριά και επιχειρήσεις, παρά τις αποκοπές λόγω υπερπροσφοράς. Πώς τοποθετείται η ΕΛΕΤΑΕΝ επί του θέματος; Υπάρχουν στρεβλώσεις στην αγορά που επιβαρύνουν τον τελικό καταναλωτή;

Η αντίληψη ότι οι ΑΠΕ αυξάνουν το κόστος του ηλεκτρισμού είναι λανθασμένη. Στην πράξη, η διείσδυση των ΑΠΕ –και ιδίως των αιολικών– έχει πιέσει τις τιμές προς τα κάτω, χάρη στο μηδενικό οριακό τους κόστος. Χωρίς τις ΑΠΕ, η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας για τους καταναλωτές στα τελευταία χρόνια των ενεργειακών κρίσεων που βιώσαμε θα ήταν σημαντικά ακριβότερη. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει περιθώριο διαρθρωτικών παρεμβάσεων στον τρόπο λειτουργίας των αγορών, ώστε να δημιουργηθεί ακόμα μεγαλύτερη ωφέλεια των καταναλωτών από τις φθηνές ΑΠΕ, ειδικότερα δεδομένης της μεγάλης διείσδυσης που ήδη βιώνουμε και αναμένεται να ενταθεί τα τελευταία χρόνια. Στόχος μας είναι να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο που εν τέλει θα κατευθύνει το «φθηνό ηλεκτρόνιο» που παράγεται από ένα σταθμό ΑΠΕ, με ακόμα μεγαλύτερη αμεσότητα και διαφάνεια στον λογαριασμό του τελικού καταναλωτή, ώστε να αντιληφθεί και αυτός τα πραγματικά οφέλη από την ενεργειακή μετάβαση και να γίνει ουσιαστικός αρωγός της.

– Πώς μπορεί η αξιοποίηση της αιολικής ενέργειας να συμβάλει στον εξορθολογισμό του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας, τόσο για τη βιομηχανία όσο και για τα νοικοκυριά;

Η αιολική ενέργεια μπορεί να αποτελέσει πυλώνα εξορθολογισμού του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας, προσφέροντας προβλέψιμες σταθερές και χαμηλές

τιμές, ενεργειακή ασφάλεια και ανθεκτικότητα απέναντι σε διεθνείς κρίσεις. Για τη βιομηχανία, συμβάλει στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας που είναι κρίσιμο διακύβευμα για όλη την ήπειρό μας. Δεν είναι τυχαίο ότι σήμερα οι βιομηχανίες σε όλη την Ευρώπη διψούν για τη σύναψη μακροχρόνιων πράσινων συμβολαίων (PPA) με αιολικά πάρκα. Και ειδικά στη χώρα μας, δυσκολεύονται πολύ να βρουν ώριμα αδειοδοτημένα αιολικά για τη σύναψη PPA, κυρίως λόγω των απίστευτων δυσχερειών και καθυστερήσεων που αντιμετωπίζει ο κλάδος μας.

– Με την Ε.Ε. να θέτει αυστηρότερους στόχους για την απανθρακοποίηση έως το 2040, ποιος είναι, κατά την εκτίμησή σας, ο ρεαλιστικός ρόλος της αιολικής ενέργειας στη νέα αυτή στρατηγική για την Ελλάδα; Είναι επαρκής ο σημερινός ρυθμός ανάπτυξης για την επίτευξη των στόχων αυτών;

Ο ρόλος της αιολικής ενέργειας στην πορεία προς το 2040 είναι καθοριστικός. Η Ελλάδα έχει σημαντικά πλεονεκτήματα: υψηλό δυναμικό, ισχυρό επενδυτικό ενδιαφέρον και τεχνογνωσία. Ωστόσο, ο τρέχων ρυθμός ανάπτυξης δεν επαρκεί. Αντιθέτως, είναι εξαιρετικά ισχνός παρά τις τεράστιες δυνατότητες που έχουμε. Χρειάζεται επιτέλους να γίνει πραγματική επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης και σταθερό πλαίσιο. Πρέπει να γίνει σαφές σε όλους ότι δεν μπορούμε να πετύχουμε τους στόχους μας σαν χώρα βασιζόμενοι μόνο στην «εύκολη λύση» των φωτοβολταϊκών. Χωρίς αιολικά στο σωστό μείγμα –όπως προαναφέρθηκε– στόχοι δεν πιάνονται.

– Πώς εξελίσσεται η συμμετοχή εγχώριων και διεθνών επενδυτών στην ανάπτυξη αιολικών έργων στην Ελλάδα; Παρατηρείται αυξανόμενο ενδιαφέρον για μεγάλα έργα ή τάση προς μικρότερες, κατανεμημένες επενδύσεις; Στο πλαίσιο αυτό, πώς ερμηνεύετε τις πρόσφατες αποχωρήσεις εταιρειών, όπως η ABO Energy και η EDPR από την ελληνική αγορά; Πρόκειται για μεμονωμένα περιστατικά ή αντανακλούν ευρύτερες προκλήσεις στο επενδυτικό περιβάλλον;

Το επενδυτικό ενδιαφέρον για την Ελλάδα παραμένει ισχυρό, ιδίως για αιολικά πάρκα και έργα αποθήκευσης. Στα φωτοβολταϊκά, αντιθέτως, πράγματι υπάρχει ένας κορεσμός της αγοράς και μια απογοήτευση, εν μέρει λόγω των όλο και εντονότερων περικοπών ενέργειας. Ως εκ τούτου, οι πρόσφατες αποχωρήσεις εταιρειών, όπως αυτές που αναφέρατε, είναι ανησυχητικές, αλλά δεν συνιστούν απαραίτητα γενική τάση. Ας μην ξεχνάμε ότι το πρόσφατο διάστημα είδαμε και πολύ μεγάλες εξαγορές εγχώριων εταιρειών από μεγάλους ξένους επενδυτές, όπως αυτή της MASDAR, που έκανε ιδιαίτερη αίσθηση στην αγορά μας.

Σε κάθε περίπτωση, υγιής αγορά είναι αυτή που έχει πολλούς σοβαρούς επενδυτές, εγχώριους και ξένους, μικρούς και μεγάλους, οι οποίοι ανταγωνίζονται αναμεταξύ τους. Αυτό απαιτεί εμπιστοσύνη και για να διατηρηθεί και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών, πρέπει να υπάρξει σταθερότητα, ταχύτητα και σαφές ρυθμιστικό περιβάλλον. Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πολλά βήματα στη σωστή κατεύθυνση, αλλά έχουν υπάρξει και αστοχίες. Εκεί, στις αστοχίες πρέπει να γίνουν διορθωτικά βήματα και να μην επαναληφθούν στο μέλλον. Η ΕΛΕΤΑΕΝ καταθέτει συστηματικά σειρά προτάσεων, ευελπιστώντας σε μια υγιή και συνεχώς αναπτυσσόμενη αγορά με όφελος όχι μόνο για τους επενδυτές, αλλά και για τη χώρα μας και τους καταναλωτές. ●